

22ste jaargang

nummer 11

november 1986

DAAD
EN
GEDACHTE

**orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd**

*Bij elke bijzondere handeling
gaat het denken aan het doen
vooraf. Bij het handelen van
klassen of massa's blijkt de
betekenis van het handelen
pas achteraf. Hier gaat de
daad vooraf aan het begrip.*

Theo Maassen

DAAD EN GEDACHTE

ORGAAN GEWIJD AAN DE PROBLEMEN
VAN DE ZELFSTANDIGE ARBEIDERSSTRIJD

GEEN VASTE ABONNEMENTSPRIJS

DE UITGAVE ZAL WORDEN BEKOSTIGD UIT
VRIJWILLIGE BIJDRAGEN

Redactie en administratie:
Schouw 48-11, 8232 BD Lelystad
Postgiro 307695

EEN ENGELS PAMFLET OVER DE ONDERGANG VAN DE KAPITALISTISCHE SAMENLEVING

"*Het kapitalisme en zijn ondergang door revolutie*" ("Capitalism and its revolutionary destruction") is de titel van een eind september j.l. in Engeland verschenen pamflet. Het is samengesteld door een groep in de Britse industriestad Manchester die zich 'Wildcat' noemt. Met de uitgave ervan, zo wordt meegedeeld in een kort 'woord vooraf', hoopt men de lezer enigermate vertrouwd te maken met de opvattingen die 'Wildcat' huldigt. Men wil bovendien met dit geschrift een discussie op gang brengen.

'Wildcat' is een groep, die op het eerste gezicht veel overeenkomst vertoont met de onze, maar die bij nadere beschouwing toch volstrekt iets anders is. Haar standpunten stemmen soms (min of meer) met de onze overeen maar wijken daar vaak genoeg wezenlijk van af. Geen wonder dat wij ons met bepaalde passages in het hier te bespreken geschrift wel kunnen verenigen, het met andere daarentegen volstrekt oneens zijn. De omverwerping van het kapitalisme - die ook volgens 'Wildcat' het werk van de arbeiders zal wezen - zien wij zich op geheel andere wijze voltrekken dan hier uiteengezet wordt. En wat stellig het belangrijkste verschilpunt is: de Britse groep beschouwt de strijd van de arbeidende klasse als een resultaat van haar bewustzijn. Voor ons is juist het omgekeerde het geval.

"Wildcat", zo lezen we op de binnenkant van het omslag, "is voorstander van de afschaffing van het kapitalisme door de kommunistische revolutie". Dat is een formulering die duidelijk verschilt van de wijze waarop wij onze zienswijze zouden willen formuleren. Wie van de 'kommunistische revolutie' spreekt, bedoelt of wekt onwillekeurig de indruk, dat een dergelijke revolutie de kommunistische samenleving tot stand beoogt te brengen, dat een dergelijke maatschappijvorm het doel van de omwenteling zou zijn. Wij geven er de voorkeur aan van een proletarische omwenteling of van een arbeidersrevolutie te spreken, omdat weliswaar 't kommunisme daaruit zal worden geboren, doch de arbeiders die haar al strijdende voltrekken daar niet op mikken. De revolutionaire maatregelen die zij doorvoeren, hun ingrepen in de bestaande maatschappelijke orde, resulteren niet uit een bepaalde voorstellingswereld, maar zijn het direkte en logische gevolg

van de praktische eisen die door de strijd zélf worden gesteld en die nauw verband houden met hun belangen.

De publikatie van 'Wildcat' begint met een hoofdstukje over het kapitalisme, dat wij voor nogal primitief en onvolledig houden maar waartegen we geen bezwaren van ernstige aard koesteren.

Hierop volgt een paragraaf gewijd aan het parlementarisme en de zogenaamde democratische rechten. "De arbeidersklasse", zegt 'Wildcat', "heeft geen enkel belang bij het voortbestaan van deze maatschappij. Desondanks verlangt men voortdurend van haar, dat zij zichzelf als een deel van deze samenleving beschouwt.... In de vroeg(st)e perioden van het kapitalisme veroverde de in opkomst zijnde ondernemersklasse de staatsmacht in diverse politieke revoluties. Algemeen kiesrecht, de rechten van de mens en burger, de rechtszekerheid en de democratie vormden daarbij de respektievelijke leuzen. Wat zich daarachter verborg was: het belang van de vrije handel, de heiligheid van de private eigendom en bepaalde politieke vrijheden, die er voor moesten zorgen, dat de onderdrukte klasse de schijn voor het wezen hield en vertrouwen schiep in de nieuwe heersers. Nog altijd is er de klassevijand veel aan gelegen dat men geloof hecht aan het sprookje van een zogenaamde belangengemeenschap.... Niemand die begrepen heeft dat we in een klassemaatschappij leven kan bepaald niet betwisten, dat de revolutionaire omverwerping van het kapitalisme tevens de revolutionaire opheffing van het parlement inhoudt. Uit het bovenstaande volgt, dat revolutionairen onder geen enkele omstandigheid deelnemen aan het parlementaire werk of aan verkiezingen."

Er is in dit hoofdstukje veel dat wij kunnen onderschrijven, met uitzondering dan alweer van de slotzin. Om wat voor redenen zij die zich 'revolutionairen' wensen te noemen zich ook van deelneming aan het parlementaire werk of verkiezingen willen onthouden, het zijn niet de redenen die arbeiders er toe brengen niet naar het stembureau te gaan. Voor zover zij thuisblijven op de dag van de verkiezingen, doen zij dat geenszins vanuit een bepaald 'revolutionair perspectief'. Ze doen het omdat het parlement en de aldaar verzamelde politici hun totaal niets meer te zeggen hebben, omdat zij ten aanzien van de verschillende politieke partijen het zuivere gevoel hebben, dat geen daarvan hun belangen behartigt en dat 't misschien wel iets, maar in feite toch 'weinig uitmaakt of je nu door de hond of wel door de kat gebeten wordt'. Wat de arbeiders betreft die met hun gang naar het stemlokaal blijk geven nog wel geloof te hechten aan burgerlijke legenden en die kennelijk nog parlementaire illusies koesteren: het belet hun allerminst om aan 'wilde' stakingen of aan bedrijfsbezettingen deel te nemen. Beide groepen - zij die wél en zij die niet gaan stemmen - treden in de praktijk op eendere wijze op. Zij doen dat zonder dat zij 'een revolutionaire theorie omtrent het parlementarisme' huldigen en zonder zich ervan bewust te zijn dat hun optreden in feite een praktische aantasting is van de burgerlijke orde.

Wat in het Britse pamflet vervolgens aan de orde wordt gesteld zijn zaken als het einde van het kapitalisme en de gevolgen van de economische crisis. In eerstgenoemd - uitermate beknopt - paragraafje wordt betoogd, dat de kapitalistische wijze van voortbrenging de wereld ingrijpend heeft veranderd in die zin, dat een aanvankelijke toestand van schaarste heeft plaats gemaakt voor een situatie waarin overvloed tot de mogelijkheden zou behoren, ware het niet dat de kapitalistische verhoudingen een beletsel vormen voor een rationele verdeling daarvan ten behoeve van de gehele mens-

heid. Een dergelijke rationele verdeling van de voortbrenging, zo leest men dan, is de taak van de kommunistische maatschappij.

In deze weinige regels schuilen naar onze opvatting twee fundamentele misverstanden. Het eerste misverstand is van dezelfde aard als 't wijdverbreide misverstand dat armoede en rijkdom toestanden zijn waarvan het bestaan onafhankelijk van elkaar zou kunnen worden vastgesteld. De werkelijkheid is anders. De armoede wordt aan de rijkdom gemeten 1). Hetzelfde nu geldt voor de begrippen 'overvloed' en 'schaarste'. Een 'algemene schaars-te' - indien zoiets op enigerlei trap van de maatschappelijke ontwikkeling al bestaan zou hebben - wordt niet als zodanig onderkend. Schaarste is er slechts in tegenstelling tot de overvloed: schaarste voor velen; overvloed voor weinigen. Die tegenstelling houdt op te bestaan, zodra door nieuwe verhoudingen tussen de producenten en de produktiemiddelen aan de tot dusver bestaande overvloed voor weinigen een einde is gemaakt. Er is dan noch van overvloed, noch van schaarste sprake. Dientengevolge is ook de opvatting dat de nieuwe maatschappij op rationele wijze de 'overvloed' moet verdelen een misvatting.

Wat de nauwelijks minder beknopte paragraaf over de economische crisis aangaat, zij bevat een - vanzelfsprekend - hoogst ontoereikende schildering van de u i t w e r k i n g daarvan. Het gaat daar om een b e - s c h r i j v i n g , niet om een analyse van haar oorzaken, noch minder om een onderzoek naar de betekenis ervan voor het kapitalistisch produktie-dat wil zeggen het kapitalistisch akkumulatieproces.

In een paragraaf over de 'klassenstrijd en de mythe van de nationale bevrijding' wordt gekonstateerd, dat de zogenaamde nationale 'bevrijding' van sommige 3e-wereld-landen (de door hen verkregen onafhankelijkheid) 'al-lerminst een oplossing biedt voor de crisis'. "In de 19e eeuw", zo laat men hierop volgen, "was het resultaat van een succesvolle onafhankelijkheidsstrijd de vorming van een nationale staat, die dan zijn partij mee kon blazen in het wereldkapitalistische orkest. Dat is niet langer mogelijk. De nieuwe heersers in dergelijke landen mogen een zekere politieke onafhankelijkheid van de grote mogendheden verwerven, maar niettemin blijven hun landen in de greep van de crisis. Voor de arbeidende klasse in deze landen betekent de 'bevrijding' slechts de vervanging van één stel meesters door een ander stel...."

Afgezien van de laatste zin houden wij dit voor een volstrekt ontoereikende uiteenzetting. Waar het werkelijk om gaat komt niet of nauwelijks aan de orde. Dat de 'krisis' in een land, waar 't kapitalisme, juist doordat het veelal om vroegere kolonieën gaat, nauwelijks tot ontwikkeling is gekomen dan wel nog in de kinderschoenen staat, iets anders betekent dan een door daling van de winstvoet veroorzaakte crisis in hoogontwikkelde ka-

1) In een maatschappij waarin iedereen in hutten woont en iedereen dezelfde harde strijd om het naakte bestaan moet voeren, is niemand rijk, maar ook niemand arm. Zodra in een maatschappij sommigen zich betere woningen, of kastelen dan wel paleizen hebben kunnen (laten) bouwen, is daarbinnen van armoede en rijkdom sprake, bestaat de tegenstelling tussen arm en rijk, ook al biedt zo'n kasteel of zo'n paleis héél wat minder comfort dan heden ten dage de eerste de beste goedkope woningwetwoning.

pitalistische landen verneemt men niet. Dat wanneer, nadat een nationale bourgeoisie de macht veroverd heeft, de kapitalistische ontwikkeling in die landen dezelfde konjunkturbeweging vertoont die overal het kapitalisme eigen is, spreekt vanzelf. Maar wat dat betreft vertoont die ontwikkeling thans geen verschil met wat de ontwikkeling in de 19e eeuw liet zien. Toen en nu was de onafhankelijkheid geen remedie tegen een crisis, maar het middel om de door uitbuiting van de werkenden verkregen meerwaarde in de zakken van de 'eigen' ondernemers en niet in die van een vreemde mogendheid te doen vloeien.

Wat wij voor juist houden in deze paragraaf, is de opmerking, dat de zogenaamde 'socialistische' landen in werkelijkheid staatskapitalistische landen zijn, dat aan gene zijde van wat men het 'ijzeren gordijn' noemt k a p i t a l i s m e heerst en dat de nieuwe klasse in de landen daar een kapitalistenklasse is. Die Oosteuropese kapitalistenklasse, zegt 'Wildcat' terecht, botst weliswaar met de heersende klasse in het Westen, maar zij is desondanks een klasse van p r e c i e s h e t z e l f d e type en zij staat precies even vijandig tegenover de arbeidersklasse. Aan die woorden hebben wij niets toe te voegen. En wij zijn het ook eens met het betoog van 'Wildcat', dat zogenaamd 'linkse' regeringen de arbeiders even hard onderdrukken als 'rechtse' regeringen dat doen en dat wat de 'linkse' partijen 'socialisme' noemen niets anders is dan s t a a t s k a p i t a l i s m e . Als 'Wildcat' daaraan toevoegt, dat 'nationalisering van de industrie een staatskapitalistische maatregel is die geen enkel voordeel brengt, noch aan de arbeiders die in die industrie werkzaam zijn, noch aan de arbeidersklasse in haar geheel", dan zijn we het volledig daarmee eens.

Deze zienswijze wordt nader uitgewerkt in een hoofdstukje over het staatskapitalisme, waarmee wij het op onderdelen oneens zijn. We onderschrijven de mening, dat "staatskapitalisme bepaald géén socialisme is, noch als een stap in de richting van het socialisme moet worden beschouwd. Maar we onderschrijven n i e t , dat "in Rusland, na de nederlaag van de revolutie en nadat de arbeidersklasse verslagen was... staatskapitalisme het middel was met behulp waarvan het onderontwikkelde land de kapitalistische ontwikkeling kon inhalen."

Waarmee we hier te doen hebben is een onjuiste beoordeling van de Russische revolutie, die een b u r g e r l i j k e revolutie was, die tengevolge van diverse historische omstandigheden door de arbeiders en tegen de wil van de zwakke Russische bourgeoisie moest worden doorgevoerd. En die burgerlijke revolutie ging het om de uitroeiing van de laatste resten van feodale verhoudingen en om de triomf van het kapitalisme, dat daar slechts de vorm van het staatskapitalisme aan kon nemen. De invoering van dat Russische staatskapitalisme betekende niet de 'nederlaag', maar de zegepraal van de revolutie, waarin de arbeiders wel een grotere, maar in wezen toch geen andere rol vervulden dan in elke burgerlijke omwenteling.

Uiteraard zijn wij het weer wel met 'Wildcat' eens, dat de verschillen tussen het Russische blok en het Westen slechts oppervlakkige verschillen zijn en dat daarginds zo goed als hier de arbeiders hun arbeidskracht moeten verkopen en er een heersende klasse is waaraan de geproduceerde meerwaarde toevloeit.

'Wildcat' onderscheidt zich hierin van de meeste 'linkse' en zogenaamde 'revolutionaire' groeperingen, dat het oog heeft voor het feit, dat er ook in het Oostblok klassenstrijd wordt gevoerd en dat het zich niet de minste illusies maakt over 't karakter van de - in feite burgerlijke - re-

volutionaire ontwikkelingen in derde-wereld-landen. 'Wildcat' ziet ook, dat de zogenaamde 'socialistische' en 'kommunistische' partijen in westerse landen in strijd met 't arbeidersbelang handelen en dat derhalve de arbeiders op den duur - vroeg of laat - onherroepelijk in konflikt met deze partijen moeten komen, met deze partijen én - zegt 'Wildcat' terecht - met de 'linkse' groepen en organisaties.

Terwille van de plaatsruimte zien we er hier van af de hoofdstukjes over 'frontvorming samen met burgerlijke organisaties', 'nationalisme en oorlog' en 'godsdienst, sexisme en racisme' te bespreken. 'Wildcat' keert zich terecht tegen zo'n frontvorming met burgerlijke klieken - bijvoorbeeld als het om 'de strijd tegen het fascisme' gaat - en het pleit voor zelfstandige arbeidersstrijd. 'Wildcat' betoogt ook op goede gronden menen wij, dat racisme een direkt gevolg is van de vroegere koloniale praktijken. Voor het overige graven de gecemede paragrafen niet bijzonder diep en komt hun inhoud ongeveer overeen met wat men kon verwachten. Als we er weinig meer over opmerken, dan betekent dat nog niet dat we het met ieder woord eens zijn of dat we het stilzwijgend goedkeuren dat vanzelfsprekendheden daarin een plaats hebben gevonden. Het betekent alleen maar, dat we het belangrijker vinden ons te verdiepen in de hoofdstukken over de klassenstrijd van nu, over de vakbeweging en over wat 'Wildcat' de "strijd voor het kommunisme" noemt. Afgezien van het hoofdstukje over de vakbeweging, dat een van de beste uit het hele pamflet is, springen, zoals we in het begin al aanduiden, in die hoofdstukken onze verschillen met 'Wildcat' in het oog.

Alvorens die verschillen uiteen te zetten een paar opmerkingen over de analyse van de vakbeweging. 'Wildcat' schrijft dat de vakbeweging het bestaan van het kapitalisme vooropstelt en zich altijd heeft gekant tegen akties die voor de heerschappij van de meesters een bedreiging vormen. Dat is ongetwijfeld geen erg genuanceerde kijk op de zaak. Men mist hier node de toevoeging, dat de vakbeweging onder bepaalde omstandigheden 2) genoodzaakt is dergelijke akties desondanks te steunen. Maar naast dit minpunt staat als pluspunt, dat 'Wildcat' heel duidelijk ziet, dat de sluimerende of openlijke tegenstelling tussen bonden en aangesloten leden niet een gevolg is daarvan dat de bonden 'verkeerde' leiders hebben, doch dat die tegenstelling uit het w e z e n van de vakbeweging voortspruit. "De vakbeweging", zegt 'Wildcat', "vormt een deel van het kapitalistische systeem". Dat is een beter inzicht dan men doorgaans bij 'linkse' groepen aantreft.

Het hoofdstukje dat getiteld is 'De strijd voor het kommunisme' - een titel waartegen wij de bezwaren koesteren die wij in het begin van dit opstel uiteengezet hebben - begint met een opmerking die wij volledig onderschrijven. 'Wildcat' stelt namelijk vast dat de huidige klasseworstelingen de kiem van een komende strijd bevatten. Dat die komende strijd dan weer de 'strijd voor het kommunisme' wordt genoemd is een andere zaak, maar wel die waarom het uiteindelijk in bedoeld hoofdstukje gaat. Bestudering ervan levert het voorstelbare resultaat op, dat 'Wildcat' niet alleen de komende strijd totaal anders ziet dan wij, maar ook die welke thans door de arbeiders wordt gevoerd. Het is juist die andere kijk op de strijd van nu die tot een andere kijk op de strijd van straks voert.

'Wildcat's' beschrijving van de klassegevechten van onze tijd komt er

2) Zie hiervoor "Daad en Gedachte" van oktober j.l. blz. 2 en 3.

kort samengevat op neer, dat daarbij telkenmale duidelijk te konstateren valt, dat een minderheid van de arbeiders in een of ander bedrijf zich helder bewust is van de noodzaak om het tot een breuk met de vakbeweging te laten komen en dat daartegenover een meerderheid staat die dat uiteindelijk aanvaardt.

Onze waarnemingen - over lange tijd en bepaald niet vluchtig gedaan - leren ons iets anders. De 'meerderheid' en de 'minderheid' waarvan 'Wildcat' spreekt, zijn volstrekt niet of in het geheel niet duidelijk te konstateren en de minderheid die zich 'helder bewust zou zijn van de noodzaak van een breuk met de vakbeweging' bestaat ons inziens helemaal niet. Aangezien 'Wildcat' zich - getuige de omstandigheid dat van een breuk met de vakbeweging wordt gesproken - kennelijk op de praktijk van de 'wilde', de onofficiële stakingen of bedrijfsbezettingen baseert, willen wij in verband daarmee opmerken, dat dikwijls genoeg, héél dikwijls zelfs, de zelfstandig optredende stakers hun illusies omtrent de vakbeweging allerminst verloren hebben. In al die gevallen is er vóór het uitbreken van de staking geen sprake van een minderheid die niets meer van de bond verwacht. De 'breuk' komt dan niet tot stand doordat de 'meerderheid' een dergelijke sceptische zienswijze accepteert, maar de 'breuk' wordt veroorzaakt door de vakbeweging, die de arbeiders in de kou laat staan.

Wat hieromtrent bovendien nog moet worden opgemerkt is dit, dat iedere gezamenlijke actie van arbeiders een eenheid vooropstelt, die geenszins tot stand komt doordat een meerderheid 'n bepaalde o p v a t t i n g van een minderheid (omtrent de vakbeweging of wat dan ook) aanvaardt, maar doordat men het - op grond van dezelfde dagelijkse ervaring in het bedrijf en het produktieproces - eens is over p r a k t i s c h e kwesties.

In het door 'Wildcat' uitgegeven geschrift eindigt de alinea die over de strijd van nu handelt met de opmerking, dat zolang de 'minderheid' anders denkt dan de 'meerderheid', die minderheid tegen de wil van de meerderheid in moet handelen. Hier is, van de kant van 'Wildcat', onmiskenbaar van wanbegrip sprake. Men kan - en het zal vaak genoeg zo zijn - opvattingen huldigen die verschillen van de opvattingen van vele andere bedrijfsgenoten. H a n d e l e n echter, handelen in de klassenstrijd wel te verstaan, kan men alleen g e m e e n s c h a p p e l i j k , niet tegen de wil van een meerderheid in, en derhalve n i e t op grond van bepaalde opvattingen doch op grond van een klaar inzicht in praktische problemen en taken.

'Wildcat' heeft hier geen enkel oog voor. Het beschouwt de klassenstrijd als iets dat afhangt van 'de moed en de vastberadenheid van een kleine minderheid van militanten, die zich onafhankelijk moet opstellen en organiseren..... en contact zoeken met andere dergelijke minderheden alsmede met revolutionaire politieke organisaties...' Weliswaar voegt 'Wildcat' hier in één adem aan toe dat arbeiders "groot gelijk hebben zulke politieke revolutionaire organisaties te wantrouwen", dat neemt niet weg, dat 'Wildcat' in de verste verte niet beseft, dat de samenwerking met dergelijke groepen de dood van de arbeiderseenheid betekent en dús het onvermijdelijke einde van de strijd.

Wat 'Wildcat' wél begrijpt is, dat de praktijk van de klassenstrijd in bijvoorbeeld Oost-Duitsland in 1953, in Hongarije in 1956, in Frankrijk in 1968 (bedoeld zijn de bedrijfsbezettingen), in Spanje in de late jaren '70, in Polen, enz., het nodige heeft laten zien van toekomstige organisaties met behulp waarvan de arbeiders zélf de voor hun optreden noodzakelij-

ke beslissingen kunnen nemen. 'Wildcat' begrijpt ook, dat dergelijke in en tijdens de strijd voor dat doel gevormde organisaties (stakingskomitees of 'raden') niet kunstmatig in leven kunnen worden gehouden na afloop van de strijd. Als dat toch geprobeerd wordt, zegt 'Wildcat' terecht, dan worden ze tot "een lege huls".

Maar naast dergelijke inzichten die we delen, ontwikkelt 'Wildcat' dan weer de stelling, dat in die nieuwe vormen van zelfstandige organisatie de minderheden een drijvende kracht moeten vormen, een kracht die ongetwijfeld zal botsen op de meerderheid die van een dergelijk comité of een dergelijke arbeidersraad deel uitmaakt. De minderheid mag dan van geen wijken en van géén kompromis weten, want - zegt 'Wildcat' - "wil de revolutie slagen, dan moet de grote massa van de arbeidende klasse bestaan uit bewuste kommunisten."

Wij zien het anders: het bewustzijn is niet de voorwaarde voor de strijd maar het resultaat, het produkt ervan. Het is de keiharde noodzaak van een bepaalde praktijk, die de arbeiders dwingt tot een optreden en tot maatregelen, die maatschappelijke veranderingen teweegbrengen die op hun beurt tot een verandering van het bewustzijn leiden.

Ergens in de voorlaatste paragraaf van het hier besproken geschrift komt de zin voor, dat in de nieuwe maatschappij "de mensen niet langer objecten - dat wil zeggen zoiets als 'dingen' - in het produktieproces zullen zijn". Daar valt niets tegen in te brengen. Er dient alleen iets aan te worden toegevoegd wat in het pamflet ontbreekt. De mensen houden op objecten in het produktieproces te zijn zodra zij niet langer de verkopers van de waar arbeidskracht zijn en dat zijn ze niet meer zodra zij over de produktiemiddelen beschikken, een beschikking die neerkomt op een totale verandering van het tot dusver bestaande economische systeem. De proletarische revolutie is een sociaal-economische omwenteling. Daarom zijn wij het oneens met de bewering van 'Wildcat', dat "de organisatie van de kommunistische maatschappij berust op een kollektieve administratie". Dat is een miskennis van wat het w e z e n van de arbeidersmacht uitmaakt.

Natuurlijk heeft 'Wildcat' gelijk, dat de proletarische revolutie op de afschaffing van de staat neerkomt, die nooit iets anders is geweest dan "een organisatie van de heersende klasse". Maar de heersende klasse zal niet met behulp van een 'kollektieve administratie' verdwijnen, doch enkel maar door de overgang van de produktiemiddelen in handen van de producenten. Zolang daar geen sprake van is, zal er een heersersklasse zijn al is het dan mogelijk een andere dan die van nu. En zolang er een heersende klasse bestaat zal de samenleving de vorm aannemen van de staat en niet de samenleving van 'vrije en gelijke producenten' zijn. Juist over deze fundamentele en essentiële kwesties is het geschrift van 'Wildcat' - niettegenstaande losse opmerkingen die treffend juist zijn - uitermate vaag. Dat is naar onze mening een gevolg van de opvattingen die 'Wildcat' huldigt over de rol van het bewustzijn. En het zijn die opvattingen waardoor men in de allerlaatste paragraaf van het geschrift kan lezen, dat "zo lang minderheden alleen nog maar kommunistische denkbeelden huldigen, de kommunisten zich in politieke groepen moeten organiseren." Dat zijn dan net precies dát soort groepen, waarvan 'Wildcat' eerder terecht heeft opgemerkt, dat de arbeiders alle reden hebben om ze te wantrouwen. Hier stuiten we dus op een tegenstrijdigheid, een tegenstrijdigheid die géén toeval is, maar die onontkoombaar was gezien de uiteenzettingen die wij in het voorgaande hebben gekritiseerd.

VOOR 30 JAAR: REVOLUTIE IN HONGARIJE

Op 23 oktober j.l. was 't precies dertig jaar geleden dat de Hongaarse revolutie uitbrak. Meer dan 120 dissidenten uit Hongarije zelf en verder uit Tsjechoslowakije, de DDR en Polen hebben op 20 oktober j.l. de wereld opgeroepen om deze revolutie te herdenken.

Er is voor een dergelijke herdenking alle reden, maar niet die welke door de dissidenten in kwestie wordt genoemd. Volgens hen ging het om een strijd "van het Hongaarse volk voor onafhankelijkheid, democratie en neutraliteit". In werkelijkheid was het een revolutie die werd gedragen door de Hongaarse arbeidersklasse en die, door de vorm die zij dientengevolge aannam, d.w.z. vanwege de arbeidersraden die er werden gevormd, niet op de 'democratie' (zonder meer), maar op de *a r b e i d e r s d e m o k r a t i e* afstevende. Zij ging, onweerstaanbaar en door haar eigen logica, veel verder dan de Hongaarse onafhankelijkheid van het Kremlin en de neutraliteit en de uittreding uit het Warschaupakt.

De proletarische revolutie van oktober en november 1956 was, evenals de opstand van de Oostduitse arbeiders van 1953, juist door haar proletarisch karakter een levensgroot gevaar voor het staatskapitalistische Rusland. Doordat de Russen haar minder snel konden onderdrukken dan de Duitse opstand drie jaar tevoren, deed de Hongaarse revolutie 'het Kremlin wankelen', zoals Tibor Meray in zijn schitterend boek *Thirteen days that shook the Kremlin* (Londen 1958) heeft gekonstateerd.

Niet Imre Nagy en Pal Maleter, beiden na lafhartig verraad door de bolsjewisten vermoord, zijn de helden van deze revolutie, maar de naamloze arbeiders die in de straten van Boedapest en van tal van andere Hongaarse steden en dorpen vermorzeld werden door de bolsjewistische tanks.

Het is een dolkstoot in de rug van die arbeiders - van de lokomotievenfabriek in Sopron, van de Hongaarse mijnen en van tal van andere fabrieken - wanneer de bedoelde dissidenten, onder wie bekende kopstukken van de Poolse vakbeweging 'Solidariteit', verklaren dat het destijds om de 'politieke democratie' ging. Het is waar dat die ontbrak in het toenmalige Hongarije van Rakosi. Maar toen de Hongaarse arbeiders in opstand kwamen ging het niet om de politieke democratie, maar om de sociale.

=====

HERDENKING MET EEN WRANGE BIJSMAAK

Oud-Spanjestridders uit diverse landen, waaronder Nederland, zijn dezer dagen teruggereisd naar de plaatsen en de slagvelden waar ze een kleine vijftig jaar geleden in de gelederen van de 'Internationale Brigade' tegen de troepen van generaal Franco hebben gevochten. Dit ter gelegenheid van het feit, dat het precies een halve eeuw geleden was dat deze 'Internationale Brigade' werd opgericht. Het gaat hier om een herdenking. Een herdenking, die voor ons een uiterst wrange bijsmak heeft. Want de geschiedenis van de 'Internationale Brigade' - die doorgaans alleen maar 'heldhaftig' wordt genoemd - is in de allereerste plaats een tragedie.

In een boekje, geschreven door de in België opgegroeide Rus Lazarewitsch en gewijd aan de Spaanse revolutie, staat in een naschrift te lezen, dat het grootste deel van de anti-fascistische jongeren, die vol geestdrift en moed naar Spanje waren getrokken om hun diensten aan te bieden aan de republiek, op afschuwelijke wijze misbruikt is. Ze zijn misbruikt, en een ander woord bestaat er niet voor, voor de kontra-revolutionaire doeleinden van Stalin en van de Spaanse bolsjewiki. Ze werden misbruikt voor de jacht op en de arrestatie van Spaanse revolutionairen van diverse politieke kleur die dit met elkaar gemeen hadden, dat ze - anders dan de bolsjewiki - de strijd tegen Franco en de sociale omwenteling als een en dezelfde ondeelbare zaak beschouwden.

N i e t aan de fronten van de burgeroorlog streed dat deel van de 'Internationale Brigade'. Het verrichtte politiediensten, was gevangenenbewaker en trad op als moordenaar of beul van anarchisten of niet bolsjewistische socialisten. Wat het bedoelde gedeelte van de 'Internationale Brigade' deed was: een belangrijke bijdrage leveren aan Franco's overwinning.

Wat wij hier betogen staat niet alleen in het boekje van Lazarewitsch te lezen. Er zijn niet weinig publikaties, te veel om hier te noemen, waarin hetzelfde wordt gezegd. Het is iets wat wel niet gezegd zal worden in eventuele herdenkingstoespraken. Want rondom de 'Internationale Brigade' is een mythe geweven en de waarheid wordt nog altijd verborgen gehouden.

Natuurlijk doet de bittere waarheid niets af aan de gezindheid van de velen die destijds vol enthousiasme over de Pyreneeën trokken. Voor zover ze wél aan de fronten werden ingezet, hebben velen van hen met hun leven betaald voor hun anti-fascistische overtuiging. Voor hun offer kan men alleen maar eerbied hebben. Maar het misbruik dat destijds van deze anti-fascistische jeugd is gemaakt, maakt dat offer alleen maar des te tragischer.

=====

E E N V O O R L O P I G G E W O N N E N S T A K I N G B I J D E

B R I T S E M A A T S C H A P P I J ' S E A L I N K '

In de tweede helft van september kondigde de Britse maatschappij 'Sealink', die een groot aantal veerdiensten onderhoudt over Het Kanaal, de Noordzee en de wateren tussen Groot Brittannië en Ierland, een behoorlijk aantal ontslagen aan. De veerdiensten tussen Engeland en de Britse Kanaaleilanden zouden zodanig moeten worden gereorganiseerd, dat het personeelsbestand met ruim 400 man zou kunnen worden ingekrompen. Ook de diensten tussen Fishguard en Rosslare, tussen Holyhead en Dublin en tussen Harwich en Hoek van Holland zouden met een kleinere bemanning moeten worden gevaren. Voor wat de diensten op Ierland betrof ging het om een onmiddellijk ontslag van 32 personeelsleden. Voor de dienst over de Noordzee werden omtrent de op handen personeelsinkrimpingen nog geen exacte cijfers genoemd.

'Sealink', zo schreef de *Financial Times* op 16 oktober, 'maakte een misrekening. De maatschappij had de weerstand van de vakbeweging volkomen onderschat. De staking, die als gevolg van het bekend worden van de be-

leidsvoornemens uitbrak, overviel haar.'

Het Britse dagblad vergiste zich in zoverre, dat de weerstand die de voorgenomen ontslagen wekte, niet zozeer een weerstand was van de 'National Union of Seamen' (N.U.S.) en van de bond van scheepsofficieren, de Numast, maar een felle reaktie van de zeelieden zelf. In Portsmouth en in Weymouth, vanwaar de veerboten naar de Kanaaleilanden vertrekken, legden de bemanningen spontaan de arbeid neer en dat geschiedde - zoals een van de Britse kranten konstateerde - voor het eerst in de geschiedenis in volmaakte eenheid tussen hoger en lager personeel. De N.U.S. en de Numast konden niet anders doen dan zich achter de aktie scharen. Deze ging, wat de methode van de strijd betreft, ook verder dan de vakbeweging pleegt te gaan. In Weymouth werd een van de veerboten bezet en die bezetting bleef gehandhaafd tot op de laatste dag van de staking.

De aan de Engelse Zuidkust begonnen aktie sloeg onmiddellijk over naar de veerhavens nabij de Ierse zee. Vervolgens sloot ook de bemanning van de 'St. Nicholas', het schip dat van Harwich naar de Hoek vaart, zich uit solidariteit bij de kollega's in Portsmouth en Weymouth aan. Het lijkt weinig twijfel, dat dit niet geschiedde op last van de vakbeweging, die aan een beperkte aktie, daar waar op korte termijn ontslagen zouden vallen, de voorkeur zou hebben gegeven.

De snelle uitbreiding van de aktie was niet verwonderlijk. Een Britse zeeman vertelde ons, dat op de veerboten van 'Sealink' in 't algemeen ietwat oudere zeelui dienst doen, die in hun jonge jaren op de grote vaart gezeten hebben. Op latere leeftijd, en veelal ook nadat ze getrouwd zijn en een gezin hebben gesticht, geven ze er de voorkeur aan wat dichterbij hun huis te varen, een huis dat dan meestal in de havensteden te vinden is vanwaar de veerboten vertrekken. Hun leeftijd maakt het, zeker onder de huidige omstandigheden, vrijwel uitgesloten dat ze nog ander werk zouden kunnen vinden. En zo ze het geluk zouden hebben, dat hun nog weer een baantje zou worden aangeboden, dan zou dat baantje vast en zeker niet in de bewuste havensteden te vinden zijn. Dat zou dan gedwongen verhuizing betekenen, met alle nadelen van dien. En die nadelen zouden vooral wanneer men zich in een huisje van zorgvuldig vergaarde spaargelden had gevestigd, wel heel bijzonder groot zijn. Als gevolg van dit alles streden ze met grote felheid. En dat de zeelui zelf veel en veel feller waren dan hun respektievelijke organisaties, bleek wel uit 't feit dat de 'St. Nicholas' op vrijdag 17 oktober niet uit Harwich vertrekken kon ook al had 'Sealink' dan inmiddels vergaande koncessies gedaan, die de beide organisaties hadden geaccepteerd.

'Sealink', dat zich ruim twee weken lang gekonfronteerd zag met de stillegging van praktisch de gehele vloot, ging zowat volledig door de knieën. Het ontslag dat inmiddels al aan de ruim 400 man van de schepen in Het Kanaal was aangezegd, werd ongedaan gemaakt. Dat van de 32 man van de naar Ierland varende schepen eveneens. De door de stakers bovendien gestelde looneisen, werden grotendeels ingewilligd en aan de bemanning van de 'St. Nicholas' werd de garantie gegeven, dat er het eerstkomende jaar geen sprake zou zijn van personeelsinkrimping. Met de bonden zou overleg worden gevoerd hoe de kosten van de diensten op Ierland langs andere weg dan personeelsvermindering, zou kunnen worden verkregen.

In de loop van de tweede helft van vrijdag 17 oktober, kwamen alle veerscheepen van 'Sealink' - ook die welke de dienst op de Franse Kanaalhavens onderhouden en die eveneens door de staking waren getroffen - weer in

de vaart, met uitzondering van de 'St. Nicholas' echter. De bemanning van dit schip - zo vernamen we van een van de hofmeesters - vond de gedane toezegging, dat er één jaar geen onstalten zouden vallen, onvoldoende. Ze begreep, dat het om uitstel van executie ging en de betrokken zeelui vroegen zich af, of ze niet beter konden doorvechten dan de strijd afbreken. Toen echter alle andere schepen weer uitvoeren werd ook in Harwich 't werk hervat.

Wat 'Sealink' ongetwijfeld mede bewogen heeft de stakers zoveel als mogelijk genoegdoening te geven, was de omstandigheid dat er naast de staking van het eigen personeel ook nog eens een staking van de havenarbeiders dreigde. Die verkondigden namelijk, dat ze uit solidariteit met de in staking zijnde zeelui zouden weigeren om diensten te verlenen aan de onder Nederlandse of Franse vlag varende veerschepen die nog wél de dienst tussen het vasteland en Engeland onderhielden. Dan zou bijvoorbeeld een veerboot als de 'Koningin Beatrix' niet meer in Harwich kunnen afmeren. Het staat niet vast of er aan het dreigement ook uitvoering zou zijn gegeven. In ieder geval is het niet tot een staking van havenarbeiders gekomen nadat 'Sealink' eieren voor haar geld had gekozen.

Op zaterdag 18 oktober vertrok de 'St. Nicholas' voor het eerst na ruim twee weken weer uit Harwich naar de Hoek. De zojuist genoemde hofmeester erkende, dat de stakers hadden gewonnen. Maar erg enthousiast toonde hij zich allermint. "Het zal zeker opnieuw tot een konflikt komen", meende hij. "Het is maar een voorlopige overwinning. We gaan een moeilijk en bitter jaar tegemoet.

=====

DE STAKING BIJ TRANSPORTBEDRIJF STOLK

Als wij ons niet bedriegen, dan hebben de Turkse chauffeurs van het transportbedrijf Stolk in Berkel en Rodenrijs bij hun strijd tegen de direktie voor het eerst in de geschiedenis een strijdmethode toegepast die die aktievoerende vrachtwagenrijders nog nimmer hebben aangewend. Ze zijn niet alleen in staking gegaan en ze hebben niet alleen het bedrijfsterrein en de zich daarop bevindende vrachtauto's bezet, maar ze hebben, voor zover ze op het moment dat hun strijd begon ergens in Europa onderweg waren, hun opleggers stilgezet. Het is dát geweest, wat op de direktie de meeste indruk heeft gemaakt en het zijn, sedert het begin van het konflikt, vooral pogingen geweest om die stilstaande wagens weer in Berkel terug te krijgen waarop ondernemer Stolk zich heeft toegelegd.

Die ondernemer staat niet alleen buitengewoon slecht aangeschreven bij zijn werknemers. Tal van andere ondernemers in het wegtransport achten zich benadeeld door wat ze 'oneerlijke konkurrentie' van hun Berkelse kollega noemen. Een woordvoerder van een van de twee werkgeversorganisaties in deze branche heeft Stolk's bedrijf "een rotte plek in 't wegtransport" genoemd omdat hij met allerlei kunstgrepen sociale premies en belastingbetalingen ontduikt, die andere ondernemers wél betalen. Een dergelijke beschuldiging staat niet op zichzelf. In een rapport van de looninspektie wordt medling gemaakt van oplichterij en malafide praktijken, mogelijk gemaakt door een onvoorstelbare knoeiboel bij de administratie.

Stolk heeft uitsluitend Turkse chauffeurs in dienst, zeventig in totaal. Het bedrijf is echter verdeeld over een netwerk van bv's en buitenlandse vertegenwoordigingen. Eén daarvan is de (zogenaamde) Turkse vestiging. Het is daarbij en niet bij het moederbedrijf in Berkel en Rodenrijs, zegt Stolk, dat de Turkse chauffeurs op de loonlijst staan. Daardoor behoeven er (alweer volgens Stolk) voor hen in Nederland noch sociale premies noch loonbelastinggelden te worden afgedragen.

In juli j.l. werd er bij Stolk gestaakt om een juiste toepassing van de cao voor het wegvervoer af te dwingen. Dat feit, gevoegd bij die waarvan we zojuist melding hebben gemaakt, zou de indruk kunnen wekken dat directeur L. Stolk, vergeleken met zijn kollega-ondernemers, een soortgelijk buitenbeentje is als destijds directeur Feike de Boer van de coöperatieve zuivelfabriek 'De Ommelanden' in Groningen. Maar zo is het niet. De directeur van 'De Ommelanden' was een ouderwetse ondernemer, wiens opvattingen nog volledig uit de 19e eeuw stamden en die bijvoorbeeld weinig of niets ophad met de vakbeweging. Hij weigerde met de agrarische bedrijfsbond over lonen en arbeidsvoorwaarden te onderhandelen. Hij liet zich over die bond herhaaldelijk in de meest krasse termen uit.

Dat soort uitlatingen laat de heer Stolk achterwege. Hij is een moderne ondernemer. Met de vervoersbond, zo zegt hij, wil hij reëel overleg voeren over de naleving van de cao. Of hij die vervolgens op de juiste wijze toepast, is een andere zaak. Maar als kollega-ondernemers hem malafide praktijken verwijten, dan dienen ze wel te bedenken, dat het gaat om praktijken die hem mogelijk worden gemaakt door de wet of, zo men wil, door de daarin voorkomende mazen. Wat hij doet verschilt nauwelijks van wat destijds de OGEN-direkteuren hebben gedaan, toen ze zich in Cyprus op een loonlijst lieten zetten om te profiteren van een wel bijzonder voordelige belastingregeling. Daarover hebben andere ondernemers toentertijd weinig of geen kabaal gemaakt en een het ondernemerdom welgezinde staatssekretaris heeft naderhand de toegepaste belastingtruc gelegaliseerd.

De jongste staking bij Stolk is uitgebroken toen hij met een doorzichtige smoes twee chauffeurs trachtte te ontslaan die bij de staking van juli in de voorste gelederen hadden gestaan. Ze zouden zich volgens hem aan 'werkweigering' hebben schuldig gemaakt. De overige chauffeurs reageerden onmiddellijk. Ze legden het werk neer en bezetten het kantoor. Ze hadden daarbij de Vervoersbond FNV achter zich, die aanvankelijk een kort geding overwoog, maar daarvan afzag toen het ontslag niet doorging en Stolk nader overleg met de bond toezegde.

Het konflikt heette toen te zijn bijgelegd. Maar een desbetreffende verklaring bleek even later wel wat voorbarig. Een bezettingsaktie op het bedrijfsterrein duurde voort en daarop poogde Stolk die aktie te breken door middel van een kort geding. Wat er gebeurde was, dat het konflikt zich vervolgens aanzienlijk verscherpte. De bezetting in Berkel en Rodenrijs duurde voort nadat Stolk met korte gedingen alleen maar bleek te dreigen. Inplaats van de rechter in te schakelen, schakelde Stolk een handjevol getrouwen in, die - o.a. door middel van bedreiging - de vrachtwagens die overal in Europa langs de kant waren gezet, terug naar Berkel en Rodenrijs moesten brengen. Dat gelukte bij een eerste 'overval' in Spanje. Het gelukte vervolgens minder goed. Weliswaar was de Belgische politie Stolk terwille door in Antwerpen zeven vrachtwagens weer in handen van het bedrijf te spelen, maar in Hongarije, waar de hulp van de Hongaarse politie werd ingeroepen voor een soortgelijk spelletje, slaagde de opzet niet. De

aflopende visa van elf chauffeurs werden verlengd en daarop werd aan hun verblijf (met vrachtwagen) in Hongarije niets meer in de weg gelegd.

Een eerdere poging om met hulp van de justitie en de politie weer de beschikking te krijgen over de vrachtwagens die op het Berkelse bedrijfsterrein bezet werden gehouden mislukte eveneens. Stolk deed bij de politie aangifte van 'verduistering' van deze vrachtauto's. In overleg met de officier van justitie werd de aangifte afgewezen. De groepscommandant van de rijkspolitie in Berkel en Rodenrijs gaf te kennen, dat een staking geen strafrechterlijke aanleiding tot ingrijpen opleverde.

Een week later gooide Stolk het over een andere boeg. Via de rechtbank in Den Haag werd nu een poging tot het breken van de staking ondernomen. Vier bedrijven eisten zestien vrachtwagens op omdat ze tot de schuldeisers van de transportonderneming zouden behoren. Twee van die bedrijven maakten deel uit van het Stolk-concern. De andere twee, die 'toevallig' op hetzelfde moment beslaglegging vroegen, behoorden tot de zakenrelaties van Stolk. De poging lukte slechts ten dele. Weliswaar werden de zestien opleggers op last van de rechter onder deurwaarderstoezicht van 't bedrijfsterrein gesleept, maar Stolk kreeg er niet de beschikking over. De rechter bepaalde namelijk, dat de wagens, in afwachting van zijn definitieve beslissing, gedurende acht dagen onder de hoede van twee vrachtwagenbedrijven, één in Rotterdam en één in Maasland, moesten worden gesteld.

Op het moment dat wij deze regels schrijven duurt de aktie bij Stolk nog altijd voort. We stellen ons voor in een komend nummer van *Daad en Gedachte* op de gebeurtenissen terug te komen.

=====

G E W I C H T I G D O E N E R I J B I J D E H E R D R U K V A N

E E N A C H T E R H A A L D G E S C H R I F T

Eind 1945 publiceerde de toentertijd bestaande, niet-bolsjewistische kommunistenbond '*Spartacus*' een brochure onder de titel '*Taak en wezen van de nieuwe partij*'. Het geschrift is al tientallen jaren lang niet meer verkrijgbaar. De Spartacusbond heeft het nooit herdrukt, omdat de discussies die er al vrij spoedig na de uitgave over werden gevoerd tot heel andere inzichten voerden dan in de desbetreffende bladzijden werden verkondigd. In een voorwoord hadden de samenstellers van destijds verklaard, dat in de dagelijkse arbeidersstrijd van die dagen zoveel nieuwe ervaring werd opgedaan, dat het wenselijk was om veel punten nader uit te werken, aansluitend op de praktijk van de strijd. Het was die praktijk, gepaard gaande met een verdieping van eigen opvattingen, die het de bond onmogelijk maken zou zich nog langer op de inhoud van *Taak en wezen* te baseren. Anderen, die formeel niet tot de Spartacusbond behoorden, maar er wel mee sympathiseerden en er zéér nauwe kontakten mee onderhielden - zoals bijvoorbeeld Anton Pannekoek - dachten er precies eender over. Zo verkondigde Pannekoek in de jaren vijftig een zienswijze die van het geschrift uit 1945 in aanzienlijke mate en wezenlijk afweek. In verloop van betrekkelijk korte tijd

had *Taak en wezen* alleen nog maar h i s t o r i s c h e betekenis. Wie zich bezig wilde houden met de ontwikkeling van de klassestrijd kon desgewenst de brochure gerust ongelezen laten. Wie zich interesseerde voor de ontwikkeling van de Spartacusbond kon er niet omheen.

Zojuist heeft de Leidse uitgeverij 'Comsopolis' van de ruim veertig jaar oude tekst een nieuwe druk doen verschijnen. Dit echter geenszins vanwege zijn historische merkwaardigheid. De nieuwe uitgave is voorzien van een inleiding waaruit blijkt, dat de uitgevers de inhoud van de brochure nog altijd onderschrijven en zelfs 'hoogst aktueel' achten.

Die inleiding puilt uit van gewichtigdoenerij. In de tweede zin ervan wordt meegedeeld, dat de inhoud - bestaande uit 41 stellingen - werd vastgesteld op een konferentie van de Spartacusbond. Die mededeling is van een noot voorzien, die geen enkele toelichting of verduidelijking bevat, doch alleen maar verwijst naar de een of andere, notabene F r a n s e tekst, waarvan slechts de titel wordt gegeven. Aangezien moeilijk valt aan te nemen, dat de N e d e r l a n d s e uitgevers hun kennis omtrent de Spartacusbond uit Frankrijk hebben moeten halen, de genoemde Franse tekst derhalve niet hun b r o n kan zijn geweest, kan een dergelijke verwijzing geen andere bedoeling hebben dan zich interessant te maken dan wel propaganda te voeren voor de stroming die voor de Franse tekst verantwoordelijk is.

De verwijzing waarvan wij spreken staat niet op zichzelf. Het iets meer dan drie bladzijden tellende voorwoord bevat maar liefst 14 noten, waarvan er welgeteld maar twee werkelijk zin hebben en dus een ander karakter dan de eerste. De overige verwijzen bijna allemaal naar teksten in het Frans, Engels of Italiaans, maar vormen géén bijdrage tot beter begrip van hetgeen de auteurs van het voorwoord voor ogen heeft gestaan.

Over dit alles kan men de schouders ophalen; men kan er naar verkiezing ook de spot mee drijven. Anders echter is 't gesteld met sommige passages van de nieuwe inleiding. In het begin daarvan komt de juiste bewering voor, dat de Spartacusbond tijdens de bezetting ontstaan is door de samenwerking van twee organisaties: de vooroorlogse Groep van Internationale Communisten (G.I.C.) en het uit de vooroorlogse Revolutionair Socialistische Arbeiderspartij stammende Marx-Lenin-Luxemburg-front. Daarop volgt echter de o n j u i s t e bewering, dat zowel de G.I.C. als het M.L.L.-front een gemeenschappelijke oorsprong hadden in de IIIe Internationale. Dat is persé niet het geval geweest met de G.I.C., het is met het M.L.L.-front slechts gedeeltelijk zo geweest. De R.S.A.P. waaruit het MLL-front voortkwam ontstond op haar beurt door de fusie van twee kleine partijen, waarvan er één (de O.S.P.) zich had afgescheiden van de sociaaldemokratie.

Waarom beschouwt 'Comsopolis' 't oude geschrift aktueel? In het nieuwe voorwoord lezen we: "Twintig jaar economische crisis, twintig jaar oorlogen en oorlogsvoorbereiding, twintig jaar aan internationale heropleving van de arbeidersstrijd hebben de hoofdlijnen van het revolutionaire programma bevestigd..." Vraagt men om welk programma het gaat, dan luidt het antwoord: het programma van de 'Internationale Kommunistische Stroming', een stroming die de Russische revolutie niet als een burgerlijke beschouwt, die heel duidelijk op het standpunt staat, dat een bewuste voorhoede tot taak heeft de arbeiders bewust te maken en die het kennelijk juist acht, dat - zoals ook *Taak en wezen* verkondigde - een partij moet 'ingrijpen' in de klassenstrijd.

Hier uitvoerig uiteen te zetten op grond van welke ontwikkelingen de brochure *Taak en wezen* als achterhaald werd beschouwd is, alleen al vanwe-

ge de plaatsruimte ondoenlijk. De schrijvers van de nieuwe inleiding wijzen er terecht op, dat ooit door iemand van de groep 'Daad en Gedachte' werd opgemerkt, dat de brochure de uitdrukking vormde van hetgeen er op 't moment van verschijnen in de Spartacusbond leefde. Dat dit betekenen zou dat het geschrift beschouwd moest worden als 'opportunistisch broddelwerk' is een dwaze interpretatie. Met opportunisme of broddelwerk heeft 'n tekst die opvattingen van een bepaald moment of een bepaalde periode registreert niets te maken. Ook de opvattingen van de 'Internationale Kommunistische Stroming' (die 'comsopolis' aanhangt) weerspiegelen de ervaringen van een bepaalde periode, die van kort na de eerste wereldoorlog, toen het karakter van de Russische revolutie aan velen in Westeuropa nog onduidelijk was. Dat maakt die opvattingen niet tot broddelwerk. Het maakt ze wel hopeloos ouderwets. En dat heeft dan weer tot gevolg dat ze veelal op zeer gespannen voet staan met de werkelijkheid. Zoals de nu opnieuw uitgegeven tekst.

Voor wie dat met eigen ogen wil aanschouwen of wie vanwege historische belangstelling *Taak en wezen* nog eens onder ogen wil hebben: het geschrift is te bestellen door overmaking van f 8,00 op postgiro 5044731 ten name van Comsopolis in Leiden.

=====

Z O W E L D E P R O D U K T E N V A N S H E L L A L S

V A N P H I L I P S Z I J N V O O R M I J T A B O E

Bij terugkeer van een konferentie van het Internationaal Verbond van Vrije Vakverenigingen (IVVV) in de Zambiaanse hoofdstad Lusaka, heeft de voorzitter van de FNV, Hans Pont, verklaard dat de FNV wél tegen de apartheid is, maar ook tegen de boycot van Nederlandse bedrijven, die actief zijn in Zuid-Afrika.

Sinds ik jaren geleden foto's in de pers heb gezien met de uitdagende tekst "SHELL IS BACKING SOUTH-AFRICA" heb ik echter nimmer meer bij een Shellpomp getankt. En sinds ik in de tweede helft van oktober j.l. heb gelezen, dat Philips er niet over peinst zich uit Zuid-Afrika terug te trekken, staat dat bedrijf als tweede op m'n lijstje. Wellicht zullen er nog meer bedrijven op komen te staan.

De mooie praatjes van Hans Pont (zijn eigenlijk alle investeringen van de FNV in Zuid-Afrika wel ongedaan gemaakt?), de telefoontjes waarmee geprobeerd wordt Shell te bewegen zich uit Zuid-Afrika terug te trekken, hebben geen enkele invloed, evenmin als het in brand steken van benzine-stations. Die worden wel door de verzekering vergoed. Ik probeer ze dan ook te treffen daar waar ze het meest gevoelig zijn, in hun portemonnee. En als alle tegenstanders het nu eens niet bij vrijblijvende woorden lieten, maar mijn voorbeeld zouden volgen, dan zouden er resultaten kunnen worden geboekt. Maar al zal ik de enige zijn, zowel Shell- als Philips-produkten blijven voor mij taboe.

J.M.